

de
ren
for-
te
de
op-
book
ara-
net
aog
de
ge-
tel
mak
de
ver-
be-
ch-
en
vi-
tie
dd
net
nd
ar-
ar
lit
et
ap
ar
o-
le
n
t-
s
7.
d
r
h,
-
r
e
e
o
f
e
t
e
e

27. De Kunst gaat in dankzegging voor. De praesies sluit de vergadering.

De Actuaris,
J. G. KUNST.

Buitenland.

Engeland. Oorlogskoorst.

Er wordt in deze dagen gesproken van een oorlogskoorst die de volken aangegrepen heeft. En met ten onrechte. Het schijnt wel, alsof die koorstachtige toestand nu en dan te wege brengt, dat de lijdens gaan sijen en dan allerlei droomgezichten hebben. Zoo vonden wij in een deftig Christelijk blad, dat in Engeland verschijnt, een vergelijking tusschen een Prussianisme en een Mohamedanisme. Volgens den schrijver P. Weitzell Wilson doet men verkeerd, de Duitschers «Hunnen» te noemen. «Bismarck moet een heiden geweest zijn die Odin en Thor aanbad, maar sedert zijn heengaan is er verandering gekomen. De Keizer is niet, als Frederik de Groote, een spotter met den godsdienst, of met Voltaire coquetteerde. Hij is een mysticus en diep geloovige, maar hoewel hij op een punt zich zelfden volkomen misleidt, is zijn fanatisme, hoewel oprecht, niet Christelijk. In zijn binnenste is hij een Mahdi, een Kalif, een Sultan, een geroepen militair profet van den Almachtige. Al zijn gedachten omtrent God, den mensch en Christus zijn door en door Mohamedaansche.» Zoo gaat het al door.

In de verbeelding van den schrijver is Berlijn de stad waarin de meeste goddeloosheid gevonden wordt. In Londen, Parijs en St. Petersburg is er ruim plaats voor een levende religie. De ziel van Londen is gedrukt door de zorgen, die veroorzaakt worden door de arme deelen van het Oostelijk deel en door den overvloedigen rijkdom van het Westend, door druk op den zak, hetzij van binnen, hetzij van buiten komend! Parijs heeft door hare revolutie niet de blijde tijding van den sterken en goeden Zaligmaker verworpen, maar alleen een verrotte kerkelijkheid, die alle heiligheid verloor en de ondegelijkheid der koningen en de verdrukking door aristocraten in bescherming genomen had! Petersburg is nog een kind in het geloof, dat door schilderijen en beelden onderwezen en door het glinsteren van goud en zilver en edelgesteenten bekoord wordt, even als de Israëlieten, toen zij door Mozes geleid werden! Maar in Berlijn is het geloof in Christus verworsten door een welbewuste, goedgeorganiseerde en gestadig voortgezette actie. De critici wilden niet, dat de beminnelijke Man van Nazareth over hen zoude heerschen. Zij beroofden Hem welbewust van Zijn Godheid, en plaatsten Hem juist op dezelfde plaats waar Mahomed Hem plaatste, en wel op een lijn met Mozes, Socrates, Goethe, Shakespeare ver verwijderd van de almacht Gods, en maar een weinig lager dan den erfelijken Kalif van Postdam.»

Men vergeet in Engeland, dat de Engelschman Hobbes reeds in de 16de eeuw het materialisme voorstond, terwijl hij in de sedcler het egoïsme en in de politiek het despotisme verdedigde. Ook wordt over het hoofd gezien dat Darwin, een Engelschman, in de 19de eeuw de grondlegger geweest is van de evolutie-theorie, waardoor een poging gedaan werd om de operatering Gods in de Heilige Schrift af in de hartader te treffen en den Christus te onthouden.

Maar ook in Frankrijk zijn symptomen waar te nemen, waaruit men besluiten kan, dat de laatste toestand van het volk niet normaal genoemd worden kan. Een Zweed, Frederik Book, die op uitnodiging van de Fransche regering eenige weken in Frankrijk doorbracht, gaf in de *Scenska Dagbladet* van 17 Jan. 1916 te kennen, den indruk gekregen te hebben, dat de Franschen zich steeds meer wikkelen in den haat tegen de Duitschers; men geloofte het oninnigste van hen, en een verstandig woord vindt geen ingang.

Men geloofte dat er een Uhlans geweest is, die vier kinderlijken aan zijn lars gesplitst had en dat de Duitschers de vrouwen in de veroverde provincien stelselmatig met vergiften onvruchtbaar maken. Het is natuurlijk onrechtvaardig wanneer men beweert, dat alle Franschen in een Duitscher een onmenschen zien, een wild roofdier, zonder menschelijk gevoel, die van alle menschelijke gemeenschap moet ongetoelaten worden. Doch de Zweed moet erkennen, dat hij voor zich geen Franschman ontmoet heeft, die een rechtmatig oordeel over de Duitschers kon vellen. Dit kan ons niet bevreemden omdat ook Roomsche predikers den verkeerden geest die het volk beheerscht, eer aanmoedigen dan bestrijden.

Ten bewijze daarvan kan dienen, dat onder den titel van «La vie heroique» preeken gedrukt werden die in de Madeleine kerk gehouden zijn. Daarin wordt o. a. gezegd: «Onze soldaat, die uit de loopprijsen komt, is, mystiek ingedrukt, Christus, die den hof van Gethsemane verlaat; de plaats waarop hij valt, is Kalvarie. Verwond, herinnert hij aan het offerlam, waarvan Jesaja spreekt; de stilte in het veldhospitaal is te vergelijken met de stilte, die Jerus omringde, toen Hij de kwellingen des doods leed. Stervend neemt hij deel aan het leven Gods, daar hij als een God sterft...» Ik heb Frankrijk lief, zooals het tegenwoordig is en gelijk het geweest is, trots zijn dwalingen, trots zijn ongerechtigheden. Om een land als het onze te redden, is het niet genoeg, dat een warme vaderlandliefde ons doorgreift; ons patriotisme moet mateloos onbegrensd, zelfs patrijstisch zijn... Deze oorlog is een heilige oorlog; de gerechtigheid wil hem, de Hemel heeft hem veroorloofd, het is een kruistocht; tegen zulke vijanden is haat geoorloofd, is alle toorn heilij. Jammer dat van de kansels de oorlog niet wordt voorgesteld als een oordeel Gods over de zonden der menschen. Dit kon een middel zijn om ook het Fransche volk tot berining te brengen.

GEMENGD NIEUWS

Verlofing van Godsdienstelingen, in het Rijkstaatswetboek van Duitschland worden zij, die een Godsdiensttoefening door het maken van gerans of door het sluiten van waande, veratoren, bedreigd met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar. Nu was het in de provincie Hannover in den laatste tijd gebeurd, dat onderscheiden personen Godsdiensttoefeningen van de landkerk hadden verstoord door gedurende de prediking luidte te spreken. Zij werden deswege door de strafkamer veroordeeld, maar kwamen bij het Rijksgerechts in appel. Dit appel werd echter verworpen op de volgende gronden. De bewaarden voerden aan, dat de vergadering der Gemeentelieden in het bedoelgeh geen Godsdiensttoefening geweest was, want de vergaderden waren ongelovig, wijl zij Gods geboden niet onderhielden. Daarom was er geen godsdiensttoefening in den geest van den Bijbel gehouden, en kon van een verstooring van de Godsdiensttoefening geen sprake zijn. In de beslissing werd door het Rijksgerechts

voor een dwaling verklaard. Voorts hadden d' bewaarders gezegd, dat zij voor kunne danien niet verantwoordelijk waren omdat zij door den Heiligen Geest gedreven werden." Ook dit werd door het Rijksgerecht niet aangenomen als grond voor vernietiging van het vonnis.

—

Een woonkamer, voor Chr. mijstijf. In *The Christian* wordt er over geklaagd, dat in een onlang gesticht vergaderhuis voor eene Christelijke jongedochters vereeniging, een lokaal gevonden wordt dat bestemd is voor rookzaal. Het rooken door vrouwen neemt in Engeland toe. Maar dat dit bevoorord wordt door eene Christelijke vereeniging is voor een bedenkelijk verschijnsel te houden.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE TEGENHANGER.

III.

HARRY.

Een maand later kreeg moeder de boodschap van mijnheer dat ik zou overgeplaatst worden op een hoogere school, waar meer onderwijs werd dan op de mijne, en waar men onder anderen opgeleid kon worden tot koopman. Deze school was bestemd voor kinderen uit hoogeren stand dan de mijne. Er werd een veel hooger schoolgeld betaald. Ook de boeken kostten vrij wat geld en daarbij moest ik veel beter in de kleren zijn dan vroeger, wij mijn medeleerlingen allen kinderen waren van goede ouders.

De nieuwe school beviel mij bijzonder goed. Ik maakte weldra goede vorderingen. Na drie maanden liet mijnheer mij weer bij zich komen. Hij was zeer vriendelijk en vertelde mij dat de onderwijzers over mij tevreden waren. Daarop volgde een lang gesprek, waarin hij onderzoek deed naar mijn kundigheden. Dat viel bijzonder bevredigend uit. Ook over mijn schoolleven moest ik allerlei vertellen, wat mijnheer soms geweldig deed lachen.

Ten slotte zei hij:

„Ga maar zoo voort Hendrik, dan kan er een degelijk man uit u groeien.“

Als ik zoo'n prettig uurtje bij den patroon had doorgebracht, moest ik natuurlijk alles aan moeder vertellen. De goede vrouw was er over opgetogen en liet zich zelfs eens outvallen: „Ja Hendrik, wie weet wat er nog gebeurt.“ Is mer voorgekomen dat een rijk heer een armen, flinken, leergierigen jongen tot zoon aan nam, vooral wanneer hij zelf geen kinderen had."

Of het nu verstandig was van mijn moeder zoo tot mij te spreken, laat ik daar. Ik lichte er toen om. Maar toch iets bleef er van hangen, en vervulde mij soms met allerlei groots gedachten. Het kwam wel eens voor, dat ik zondagavond bij mijnheer Lehman liet avondeten mocht blijven gebruiken. Bij het heengaan kreeg ik dan soms een mooi boek uit de kleine verzameling van den gestorven Frederik als geschenk mee. Eens zelfs schonk mijnheer mij het fraaie wandelstokje, dat aan zijn zoonthe behoord had. Was het wonder dat ik er wel eens van droomde nog eens geheel diens plaats in te nemen, en een groot, rijk koopman te worden?

Op zekeren dag hield een huurrijtuig voor de deur stil, terwijl ik in het voorhuis stond. Uit de koets stegen een schoone in het zwart gekleede dame, wier gericht mij bekeerd voorkwam en een knaap van mijn grootte. Mijnheer Lehman die hen zekere wachtende was, groette hen hartelijk. De dame was, zoals ik later hoorde, Mevrouw van Salteren, de enigste zuster van den heer Lehman. Zij was gehuwd geweest met een hooggelaatst officier, die echter enige jaren geleden in den oorlog sneuvelde was. Zij kwam, gelijk mij ook later bleek, om met haar zoon Harry voor goed bij haar broeder te blijven.

Het trof zoo dat ik in het voorhuis was, juist toen de bezoekers kwamen. Mijnheer Lehman ging hun tegemoet en keerde weldra met beiden terug. Ik wilde met een beltefien groet hen voorbij laten gaan, maar de patroon hield mij terug en zei op vriendelijken toon tot den knaap:

„Kijk, Harry, dat is Hendrik Wolters, de zoon van mijn goeden pakhuismeeester, die niet meer in leven is. Hendrik was een vriend van uw neefje Frits, dien ik nog niet vergeten kan. Ik hoop dat gij en Hendrik veel samen zal spelen.“

Ik keek den slanken knaap eens aan. Zijn uiterlijk beviel mij wel en ik reikte hem gul de hand. Maar hij deed alsof hij het niet zag, en knikte slechts even met het hoofd, terwijl hij met een trotsch uiterlijk, waar ieder onder om gelachen zou hebben, mij liet de hooie aan zag. Ik echter lachte niet, maar gevoelde mijn ten hoogste gekrenkt. Met een gloeiend rood gezicht lichtte ik even mijn hoed, en ging zijwaarts heen. In het weggan hoorde ik nog dat Harry op iets dat de heer Lehman hem toefluisterde, overluid antwoorde:

„Gij neemt het toch wel niet kwalijk, oom, maar Papa wilde altijd dat ik alleen met jongens van mijn stand zou omgaan.“

Hoe mij dit smaakte behoeft ik niet te zeggen. Wat er verder tusschen mijnheer Lehman, zijn zuster en zijn neef voorviel weet ik niet. Dit echter is zeker, van dien tijd af hield mijn vriendenappelijke omgang met den eersten om. Mijn schoone droomen begonnen al te vervliegen. Wel bleef mijnheer Lehman goed en vriendelijk voor mij als vroeger; wel betaalde hij mijn schoolgeld en mijn kleeding ook verder; wel sprak hij mij vriendelijk toe, als hij mij in huis tegenkwam, maar op zijn kamer werd ik niet meer genood. Daar bracht nu Harry, die blijkbaar dadelijk in de gunst gekomen was bijna al zijn vrijen tijd door. Hij maakte zijn schoolwerk bij oom in de kamer, en gebruikte het speelgoed dat aan den vroeg gestorven Frits had behoord. Ja, zelfs ging mijnheer Lehman zelden uit zonder Harry, dien hij in den eersten tijd trouw aan de hand hield.

De moeder van Harry zag ik zelden of nooit. Zij scheen lijdende te zijn, en wellicht was ook dit een reden, waarom mijnheer Lehman, die zelf vrouw kon kind meer had, zich een vader wilde betoonen voor het kind zijner zuster. Zeker is dat zijn gansche hart aan den welgevormden, rijk begaafden jongen scheen te hangen. Dikwijls werden er ook vrienden genoodigd, en dan kon ik uit het venster van mijn dakkamer zien, hoe het vroolijke troepje net gekleede jongeheeren zich op de ruime binnenplaats vermaakten. Ik had er het aanzien van en den griede mij.

Eens moest ik, juist toen er zulk een partijtje was, voor moeder een boodschap overbrengen naar het pakhuus. Of ik wilde of niet, ik moest de plaats over. Maar Harry met zijn vriendjes soldaatje speelde. Een der jongens had geen buurman in het geld. „Wat is zoon van een aannielijk koopman. Wij kenden elkaar heel goed, daar wij dezelfde school bezochten.“

Ik wou haastig voorbij gaan, maar hij riep mij toe:

HARRY.

—

D. V. 25 Mei. Rente

Deputaten voor genoemd fonds, gemachtigd door de Prov. Synode, zamen jongelingen en

J. A. DE VRIES, scriba.

Korte notulen van de vergadering der Gereformeerde Kerk in de classis van Barendrecht, gehouden 1 Maart 1919 te Barendrecht.

1. De praeses van den kerkeraad der roepkerk, Ds. R. Heidema van Heinoord, op te rium half negen de vergadering. Gezond wordt Ps. 84 : 6. De praeses gaat voor gebed. Gelezen wordt Ps. 125.
2. Op verzoek van den praeses zien J. Gootte en ouderling Gemeen de credentieverrijding na. Een kerk blijkt slechts door een oordeel vertegenwoordigd. De reden hiervan wordt gegeven en verschoonbaar geacht. Ds. Scheerz is door ongesteldheid verhindert aanwezig te zijn.
3. Het modernisme bestaat uit Ds. Heidema, praeses, Ds. van Duin scriba en Ds. Kunst assessor.
4. De actarius leest de notulen der vorige vergadering die onveranderd worden goedgekeurd en getekend.
5. De quaestor voor artt. 11 en 13, Ds. Gootte doet rekening en verantwoording. Evenzoo J. Kunst, deputaat voor art. 19. Ds. Heidema is deputaat voor de zending, en br. Diepenhoof als quaestor classis. Een commissie bestaat uit Ds. Steenhuis en ouderling Dubbelman en de boeken mezen.
6. De actarius deelt mee geen antwoord hebben ontvangen van de classe Dordrecht op de aanvraag om hulp, in den vacaturedienst. Wordt voor kennisgeving aangenomen.
7. De nadere grensregeling van IJsselmonde en Barendrecht wordt aangehouden tot de volgende vergadering.
8. Een ingekomnen schrijven van de classis Brielle, dank betitigend voor geschenken hun in den vacaturedienst, wordt gelezen en voor kennisgeving aangenomen.
9. In behandeling komt het rapport van de deputaten der Particuliere Synode ter regeling der verzorging naar art. 13 K.O. De predikanten der classe worden als commissie benoemd tot rapport te bespreken en in de Mei-vergadering daaromtrent verslag en voorstel te doen.
10. Een voorstel van de kerk van Barendrecht betreffende het Zondagseizoen met drie predikanten wordt teruggenomen, aangezien kort geleden aan het daarin vervatte is voldaan.
11. Een voorstel van de kerk van Numandorp, steun vragend om te komen tot het beroepen van een predikant overeenkomstig de klassieke advies betreffende de predikantsattementen, wordt aangenomen.
12. Aangevraagd zijn door de verschillende kerken in totaal 17 vacaturebeurten. Hiervan worden 14 toegestaan.
13. Een instructie van de kerk van B. omtrent de steunaanvraag van het weeshuis te Middelharnis wordt behandeld. Een besluit dienaangaande wordt genomen.
14. De consulenten der vacante kerken doen eenige mededeelingen.
15. De rondvraag naar art. 41 K.O. heeft plaats. Een kerk vraagt advies betreffende een doopdijl.
16. Oud-Beyerland zal roepende kerk zijn van de op 17 Mei e.k. te houden klassieke vergadering. Aanvang 's morgens half negen.
17. De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Heerjansdam 16 April. Ds. Steenhuis, 4 Juni. Ds. Kunst; Klaaswaal 30 April. Ds. Heidema. 31 Mei. Ds. Gootte, 18 Juni. Ds. van Hoven. Numandorp 9 April. Ds. Gootte, 18 Juni. Ds. Sleewijk Visser; Ridderkerk 2 April. Ds. Kunst. 7 Mei. Ds. Sleewijk Visser; Strijen 21 Mei. Ds. van Hoven, 18 Juni. Ds. Steenhuis. Westmaas 21 Mei. Ds. Heidema, 18 Juni. Ds. van Duin. Zuid-Beyerland 3 April. Ds. van Duin.
18. De censura morum heeft plaats.
19. De commissie Ds. Steenhuis, ouderling Dubbelman rapporteert de bescheiden der quaestoren te hebben nagezien en in orde bevonden.
20. De korte notulen worden gelezen en vastgesteld.
21. Enkele huishoudelijke aangelegenheden worden besproken met het oog op de ontvangst der Particuliere Synode.

1. De praeses van den kerkeraad der roepende

1. De Heideema van Heinoord, open te ruim hals negen de vergadering. Gezongen wordt Ps. 84: 6. De praesca gaat voor in gebed. Gelezen wordt Ps. 125.

2. Op verzoek van den praesca zien Ds. Goote en ouderling Gemenen de credentiebrieven na. Een kerk blijkt slechts door één ouderling vertegenwoordigd. De reden hiervan wordt opgegeven en verschoonbaar geacht. Ds. Schouten is door ongesteldheid verhinderd aanwezig te zijn.

3. Het moderamen bestaat uit Ds. Heideema praesca, Ds. van Duin scriba en Ds. Kunst assessor.

4. De actuaris leest de notulen der vorige vergadering die onveranderd worden goedgekeurd en geteekend.

5. De quaestor voor artt. 11 en 13, Ds. Goote, doet rekening en verantwoording. Evenzo Ds. Kunst, deputaat voor art. 19, Ds. Heideema als deputaat voor de zending, en br. Diepenhorst als quaestor classis. Een commissie bestaande uit Ds. Steenhuis en ouderling Dubbelman zal de boeken naciën.

6. De actuaris deelt mee geen antwoord te hebben ontvangen van de classe Dordrecht op de aanvraag om hulp in den vacaturedienst. Wordt voor kennisgeving aangenomen.

7. De nadere grensregeling van IJselmonde en Barendrecht wordt aangehouden tot de volgende ingekomen.

8. Een ingekomen schrijven van de classe Brielle, dank betuigend voor geschenken hulp in den vacaturedienst, wordt gelezen en voor kennisgeving aangenomen.

9. In behandeling komt het rapport van deputaten der Particuliere Synode ter regeling der verzoiging naar art. 13 K.O. De predikanten der classe worden als commissie benoemd om dit rapport te bespreken en in de Mei-vergadering daaromtrent verslag en voorstel te doen.

10. Een voorstel van de kerk van Barendrecht betreffende het Zondaggrepen der militairen wordt teruggenomen, aangezien kort gelezen aan het daarin vervatte is voldaan.

11. Een voorstel van de kerk van Numadord, steun vrachend om te komen tot het beroepen van een predikant overeenkomstig het klassikale advies betreffende de wedikantstracemeten, wordt aangenomen.

12. Aangevraagd zijn door de verschillende kerken in totaal 17 vacaturebeurten. Hiervan worden 14 toegestaan.

13. Een instructie van de kerk van B. omtrent de steunaanvraag van het weeshuis te Middelharnis wordt behandeld. Een besluit dienaangaande wordt genomen.

14. De consulenten der vacante kerken doen eenige mededeelingen.

15. De rondvraag naar art. 41 K.O. heeft plaats. Een kerk vraagt advies betreffende een doopdijl.

16. Oud-Beyerland zal roepende kerk zijn voor de op 17 Mei e.k. te houden klassikale vergadering. Aanvang 's morgens half negen.

17. De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Heerdsand 16 April Ds. Steenhuis, 4 Juni Ds. Kunst; Klaauwaal 30 April Ds. Heideema, 31 Mei Ds. Goote, 18 Juni Ds. van Hoven; Numadord 9 April Ds. Goote, 18 Juni Ds. Sleeswijk Visser; Ridderkerk 2 April Ds. Kunst, 7 Mei Ds. Sleeswijk Visser; Strijen 21 Mei van Hoven, 18 Juni Ds. Steenhuis; Westmaas 21 Mei Ds. Heideema, 18 Juni Ds. van Duin; Zuid-Beyerland 3 April Ds. van Duin.

18. De censura morum heeft plaats.

19. De commissie Ds. Steenhuis, ouderling Dubbelman rapporteert de beschielden der quaestoren te hebben nagezien en in orde bevonden.

20. De korte notulen worden gelezen en vastgesteld.

21. Enkele huishoudelijke aangelegenheden worden besproken met het oog op de ontvangst der Particuliere Synode.

Wells, H. L. (1982)

Men schrijft ons uit Klundert:
Thans is onze actie voor de Vrije Universiteit
zoo ver gevorderd, dat wij eenige resultaten
kunnen bekend maken. In Klundert werd de
Noordschans en de kom der gemeente door
jonge dames bewerkt. Deze hebben zich met
ijver en getrouwheid van haar taak gekweten.
Ka wij zijn blijde, dat wij op haar hulp ook
in het vervolg kunnen rekenen. De buitenwijken
werden door broeders van buiten onder
begeleiding genomen.
En nu de cijfers.
Er werden gewonnen 2 leden, 23 nieuwe
begunstigers, terwijl 25 begunstigers hunne bij-
dragen verhoogden.
De contributie die in 1915 p.l.m. f 100
opbracht, is nu geklommen tot f 168, en voorts
werd nog f 98 voor het tekort ingezameld.
Moedijk, hoe klein ook in kracht, collec-
teerde f 12.85 en verhoogde de contributie met
f 7.50.
Drimmen was reeds vóór Klundert begunstigd
en is nog niet geheel gereed, maar belooft
goede vrucht.

ijft ons uit Klundert.

De verkiezing van de afgevaardigden voor de vrije Universiteit van Amsterdam is geverd, dat wij eenige resultaten kunnen bekend maken. In Klundert werd de Noorddamsche en de kom der gemeente door Joongdamsche bewerkt. Deze hebben zich met in en getrouwheid van haar nak geweten, maar wij zijn blijde, dat wij op haar hulp ook in het vervolg kunnen rekenen. De buitenwijken werden door broeders van buiten onder behandeling genomen.

En nu de cijfers.

Er werden gewonnen 2 leden, 23 nieuwe begunstigers, terwijl 25 begunstigers hunne bijdragen verhoogden.

De contributie die in 1915 p.l.m. f 100 opbracht, is nu geklommen tot f 168, en voorts werd nog f 98 voor het tekort ingezameld.

Maar, hoe klein ook in kracht, collecteerde f 12,85 en verhoogde de contributie met f 7,50.

Drimmeien was reeds vóór Klundert begonnen en is nog niet geheel gereed, maar belooft goede vrucht.

Discussion

Dr. G. ERNGA, Dienaar des Woords te KAMPEN. *WEEST GETROUW.* Een woord aan onze zonen en dochters bij gelegenheid hunner Geloofsbelijdenis. Vierde druk. Kampen — 1916 — J. H. Kok.

DE NIEUWE GEHOORZAAMHEID. Een bundel stichtelijke overdenkingen ten gebruike voor en na het doen van openbare belijdenis des Geloofs. — 's-Gravenhage bij H. J. Spruyt.

— Ook in deze week is het goed op de twee hiergenoemde boeken aandacht te vestigen.

Het eerste is in onze kringen een oude bekende, doch de omstandigheid, dat het boekje thans een vierden druk beleeft, toont, dat het ernstig en hartelijk woord van den Kamper pastor als geschenk bij het Belijdenis-doen nog steeds goede diensten bewijst.

Ook over het tweede, dat er met zijn keurig handje en zijn betrekkelijk grooten omvang — 174 bladzijden — voornamelijk uit, kan mijn oordeel, wat den inhoud betreft, niet dan gunstig zijn.

Met dit belijdenis-geschenk brengt de Uitgever SPRUYT iets nieuws aan de markt.

Iets in den trant van wat hij ten vorigen jaare gaf met zijn *DE GOEDE BELIJDENIS*.

Een tiental predikanten van de Gereformeerde Kerk schreven op zijn verzoek ieder een mediatie. Het zijner behalve Dr. W. A. VAN ES, DE WERUWARDEN, aan wien de redactionele leiding was toevertrouwd, de heeren Dr. G. CH. AALBERS, Dr. G. F. KERKHOFF, Dr. M. SCHUTMAN, Dr. JON. VISSER, Dr. J. L. SCHOUTEN, Dr. A. DE GROOT, Dr. J. G. GEELKERKEN, Dr. HENRY BRETS en Dr. H. KAAJAN.

DE NIEUWE GEHOORZAAMHEID, titel waaronder dit tiental overdenkingen is saamgebracht, is ontleend aan de bekende uitdrukking in ons Doopsformulier en wijst bijzonder gelukkig terug op het echt Gereformeerde denkbekend, dat zich aan Belijdenis-doen verbindt en waarmee dat van „aaneemning“ dan ook niets te maken heeft. Deze 10 mediaties zijn vormen twee groepen, waarvan het *doen van belijdenis* de hoofdgedachte der eerste en het *volhouden bij de belijdenis* die der tweede is.

Terecht kan dan ook de ondertitel van het boek van een „ten gebruike voor en na het doen van openbare belijdenis“ spreken.

In de eerste groep: *het doen van belijdenis*, wordt in 5 meditaties achtereenvolgens, uit daartoe welgekozen teksten, ontwikkeld de *drang tot, de vrijmoedigheid voor, het voorloopen en het loof van, het vertrouwen bij het belijden*.

In de tweede groep: *het volhouden bij de belijdenis* wordt als de middelen daartoe, eveneens in 5 meditaties, „uit niet minder welgekozen teksten, gewezen op de *herinnering aan het doen*

ritoring van Godsdienstvereenigingen.
Verhandelsboek van Duitschland wordt

de Goddiensstefening door het maken van gerass of door het atichen van wanorde, veratoren, bedreigd met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar. Nu was het in de provincie Hannover de den laatste tijd gebeurd, dat onderscheiden personen Goddiensstefeningen van de landskerk hadden versproken door gedurende de prediking luidte te spreken. Zij werden deswege door de strafkamer veroordeeld, maar kwamen bij het Rijksgerecht in appel. Dit appel werd echter verworpen op de volgende gronden. De bewaarden voerden aan, dat de vergadering der Gemeentelieden in het beoehuis geen Goddiensstefening geweest was, want de vergaderden waren ongevoeld, wijl zij Gods geboden niet onderhielden. Daarom was er geen goddiensstefening der geest van den goddelijken gouden geest van een verstorving der Goddiensstefening geen sprake van vernieuwing, want door het Rijksgerecht